

Verkiezingsprogramma's: centrumrechts gaat verder dan ooit met asielplannen. Maar links wil niets

Posted on 30 augustus 2025 by Hans Roodenburg

De Tweede Kamerverkiezingen van 2023 draaiden uit op een referendum over immigratie in het algemeen en over asiel in het bijzonder. De uitslag liet aan duidelijkheid niets te wensen over. Een recente peiling in opdracht van *Hart van Nederland* wijst uit dat het thema immigratie ook nu enorm leeft onder de kiezers.

De ranglijst met belangrijkste verkiezingsthema's wordt aangevoerd door 'woningbouw en krapte op de woningmarkt' (genoemd door 68 procent van de ondervraagden), direct daarna komt 'asiel, migratie en inburgering' (67 procent), op ruime afstand gevolgd door 'gezondheidszorg' (55 procent). Merk hierbij op dat immigratie de woningvraag en daarmee de woningnood vergroot. Dit versterkt het gewicht van asiel en immigratie als topprioriteit van de kiezers.

Inmiddels hebben de meeste partijen hun (concept)verkiezingsprogramma gepresenteerd – aanleiding om te bezien wat die programma's hebben te melden over immigratie.

Verplicht nummer

Vanzelfsprekend moeten we rekening houden met teleurstellingen als het op realisatie van de verkiezingsprogramma's aankomt. De VVD onder Mark Rutte kwam met ronkende programma's wat betreft het thema immigratie, maar heeft in de veertien jaar dat die voornemens hadden kunnen worden gerealiseerd, de immigratie en vooral de asielinstroom volkomen uit de hand laten lopen.

Ook nu is de VVD met een programma gekomen waarbij de kiezers die asiel en immigratie bovenaan hun prioriteitenlijstje hebben staan hun vingers kunnen aflikken. Maar bij de presentatie viel het veel commentatoren op dat de VVD haar best deed om vooral *niet* de indruk te wekken dat asiel en migratie een speerpunt vormen. Meer algemeen zien sommige partijen aandacht voor asiel en migratie in verkiezingstijd als een verplicht nummer, waar ze niet onderuit kunnen om kiezers te winnen.

Met het voorgaande in het achterhoofd zullen we hierna de programma's bespreken en vergelijken. Om tot een overzichtelijk geheel te komen, beperken we ons tot de meest problematische en politiek gevoelige vorm van immigratie, te weten asiel. Denk aan de hoge en hardnekkige uitkeringsafhankelijkheid van statushouders, de afnemende sociale cohesie door botsende zeden en gewoonten, en de overlast en criminaliteit rond azc's. Bovendien is het effect van asielmigratie op het inwonertal van dit land bepaald niet te verwaarlozen. Als we rekening houden met de demografische doorwerking (nareizigers, reguliere gezinsmigranten, natuurlijke aanwas en de relatief lage remigratie) blijkt dat de inwilliging van asielverzoeken op termijn leidt tot een groter procentueel aandeel van asiel in de bevolkingsgroei dan in de immigratiecijfers. En meer inwoners erbij betekent nu eenmaal vergroting van de woningnood en verslechtering van de fysieke leefomgeving.

De programma's besteden natuurlijk ook aandacht aan arbeidsmigratie, waarbij links meer geneigd is tot beperking dan rechts. Maar over het algemeen blijft het bij algemeenheden ('niet inzetten op sectoren die drijven op laagbetaalde arbeid') en open deuren ('misstanden aanpakken'). Over studiemigratie, bij de vorige verkiezingen nog wel een discussiepunt, is deze keer nauwelijks iets te vinden.

Gezinsmigratie komt wel aan de orde. Deze is een afgeleide van de andere genoemde vormen van immigratie, maar met mogelijkheden tot ingrijpen. Zo biedt het zogenoemde 'tweestatussysteem' voor asiel ruimte om de gezinsmigratie voor statushouders te beperken.

We beginnen met de vier partijen die momenteel in de peilingen het hoogst scoren: CDA, GroenLinks-PvdA, PVV en VVD, en beperken ons tot een aantal *hot issues* – zie onderstaande tabel. Het overgrote deel van de inhoud is zo terug te vinden in de tekst van de verkiezingsprogramma's. In enkele gevallen moest ik concluderen tot een impliciet standpunt of ben ik afgegaan op het stemgedrag in de Tweede Kamer. Om misverstanden te voorkomen: deze gecomprimeerde presentatie is bedoeld om de vergelijkbaarheid te vergemakkelijken en is deels gebaseerd op interpretatie. Wie wil weten hoe het precies zit, verwijs ik naar de onderliggende programma's, die op online beschikbaar zijn.

	CDA	GroenLinks/PvdA	PVV	VVD
Asielinstroom	beperken	opvangprobleem	asielstop	beperken
Asielaanvraag buiten EU, toelating alleen op uitnodiging		toelating onbeperkt		op termijn
Internationale verdragen m.n. VN- Vluchtelingenverdrag	herzien	staat er pal achter	opzeggen	herzien
Opt-out EU asiel- en immigratiebeleid			afdwingen	zonodig
Tweestatussysteem	ja		ja	ja
Afschaffing permanente verblijfsvergunning asiel			n.v.t. want asielstop	ja
Grenscontroles (Nederland)			intensief	Meer Marechaussee
Spreidingswet	uitvoeren	uitvoeren	intrekken	intrekken
Illegaal verblijf strafbaar	ja		ja	ja
Voortrekken statushouders sociale huurwoningen		ja	verbieden	verbieden
Criminele/overlastgevende asielzoekers/statushouders	meer restricties	moeten terugkeren	uitzetten	uitzetten

De wenselijkheid van afspraken en partnerschappen over migratie met landen buiten de EU wordt vrij algemeen gedeeld, al wordt over de inhoud ervan verschillend gedacht. Een en ander geldt ook voor het EU-migratiepact.

Eerst stap richting offshoring

Uitgezonderd GroenLinks-PvdA streven de in bovenstaande tabel genoemde partijen naar herziening zo niet opzegging van de relevante internationale verdragen. Dit als eerste stap in de richting van *offshoring*. Deze internationaal gebezigde term doelt op afhandeling van asielverzoeken uitsluitend buiten de EU, toelating van erkende vluchtelingen alleen op uitnodiging, en meer opvang in de regio. Een en ander impliceert dat op termijn een einde moet komen aan de huidige praktijk die inhoudt dat iedere illegale immigrant die voet op EU-bodem weet te zetten toegang kan claimen tot een asielprocedure.

Opvallend is verder dat het CDA voorstander is van het tweestatussysteem, terwijl de fractie in de Tweede Kamer tegen het betreffende wetsvoorstel van PVV-minister Marjolein Faber heeft gestemd. De partij geeft hiervoor als verklaring dat hun amendement om de IND meer tijd te geven om het systeem in te voeren niet werd overgenomen. Eveneens opvallend is dat het CDA voorstander is van strafbaarstelling van illegaal verblijf ('Het is strafbaar voor uitgeprocedeerde asielzoekers om niet mee te werken aan terugkeer naar het land van herkomst', aldus punt 11.9.6 van het conceptverkiezingsprogramma). De CDA-fractie stemde echter tegen de Asielnoodmaatregelenwet, waar dit een onderdeel van is, vanwege de daarin ook opgenomen strafbaarstelling van hulp aan illegale vreemdelingen.

De intensieve grenscontroles, die in het programma van de PVV het middel vormen om een asielstop te realiseren, zijn afgekeken van Duitsland, dat zo tracht de asielinstroom te beperken. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een bepaling in het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, die deze aanpak zou legitimeren. Oostenrijk gebruikt diezelfde bepaling om de gezinshereniging op te schorten.

GroenLinks-PvdA kiest in navolging van de Staatscommissie Demografische Ontwikkeling voor 'actieve sturing op een gemiddeld migratiesaldo van 40.000 tot 60.000 per jaar, dat leidt tot een gematigde groei van de bevolking' (in 2023 en 2024 was dat afgerond 137.000, respectievelijk 108.000). En: 'Een gematigde bevolkingsgroei kan alleen als we ons richten op de toenemende vraag naar arbeidsmigratie.' Sturen op (lees: beperking van) asiel staat bij de fusiepartij van Frans Timmermans niet op het programma. Niettemin werd de geciteerde tekst in de gelederen van GroenLinks, bij monde van de Amsterdamse wethouder Rutger Groot Wassink, opgevat als een onwenselijke trendbreuk met de daar van oudsher geldende partijlijn. Overigens ontkent GroenLinks-PvdA sowieso dat we een asielprobleem hebben – het zou louter gaan om een opvangprobleem.

De VVD staat daar lijnrecht tegenover met een programma waarin al die kiezers serieus worden genomen die vinden dat een einde moet komen aan de niet aflatende stroom asielzoekers met zijn negatieve gevolgen. Je vraagt je wel af hoe de VVD ooit een coalitie kan aangaan met GroenLinks-PvdA, die geen enkele notie blijkt te hebben van wat er op dit punt aan de hand is.

De kleinere partijen

De verkiezingsprogramma's van een aantal partijen die lager staan in de peilingen, maar die mogelijk een rol kunnen spelen bij de coalitievorming, verdienen eveneens aandacht.

	BBB	ChristenUnie	D66	JA21
Asielinstroom	max. 15.000 p.j.	opvangprobleem		stop (op termijn)
Asielaanvraag buiten EU, toelating alleen op uitnodiging	impliciet	toelating onbeperkt	ja	ja
Internationale verdragen m.n. VN- Vluchtelingenverdrag	opzeggen		'afstoffen'	moderniseren
Opt-out EU asiel- en immigratiebeleid	zonodig			zonodig
Tweestatusenstelsel	ja			ja
Afschaffing permanente verblijfsvergunning asiel	ja			ja
Grenscontroles (Nederland)	intensiveren			intensiveren
Spreidingswet	intrekken	uitvoeren		intrekken
Illegaal verblijf strafbaar	ja	nee		ja
Voortrekken statushouders sociale huurwoningen	afschaffen	ja (de facto)		afschaffen
Criminele/overlastgevende asielzoekers/statushouders	einde procedure		gesloten opvang	uitzetten
Asielzoekers/statushouders op vakantie in herkomstland	status intrekken			status intrekken

Hierbij moet worden opgemerkt dat D66 pas op 5 september het conceptprogramma zal publiceren. We moeten ons vooralsnog behelpen met uitspraken van fractieleider Rob Jetten van een maand of twee geleden. Uitspraken die toen de aandacht trokken doordat ze op een koerswijziging in de richting van *offshoring* leken te wijzen.

Naast de in deze tabel genoemde vier partijen zou ook de SP nog een rol kunnen spelen bij de coalitievorming, tenminste als uit de verkiezingsuitslag zou volgen dat een coalitie over links in beeld komt. Het programma van de partij vermeldt een streefcijfer van 40.000 voor het jaarlijkse migratiesaldo in zijn totaliteit. Dit moet worden bereikt door een drastische beperking van de arbeidsmigratie en beperking van de – minder omvangrijke – studiemigratie. Asielmigratie wordt echter ontzien in de plannen. Beperkende maatregelen zoals genoemd in bovenstaande tabel ontbreken. Geen wonder dat de SP er maar niet in slaagt om veel ontevreden kiezers aan zich te binden.

Geen illusies

Wat valt er resumerend over de plannen van de politieke partijen te zeggen?Laten we positief beginnen. Het besef dat de immigratie en in het bijzonder de asielproblematiek uit de hand is gelopen, en dat drastische en onorthodoxe maatregelen onontkoombaar zijn, lijkt eindelijk breed te zijn doorgedrongen. Is het

niet uit overtuiging, dan wel omdat men de hete adem van de kiezer in de nek voelt.

Herzien of zelfs opzegging van verdragen, tot voor kort binnen de gevestigde partijen onbespreekbaar, komt nu als optie in beeld: stevig aangezet door PVV en VVD, meer schoorvoetend bij het CDA, en zelfs bij D66 rommelt het.

Afgaande op de zetelverdeling volgens recente peilingen is het perspectief minder rooskleurig. Omdat de PVV melaats is verklaard, zal er na de verkiezingen een regeringscoalitie komen met in elk geval GroenLinks-PvdA, CDA en VVD. Over de opstelling van GroenLinks-PvdA hoeven we ons geen illusies te maken. In het verleden bleek het al nauwelijks mogelijk om met de PvdA tot zaken te komen over immigratie; met de gestaalde kaders van GroenLinks erbij wordt dat zo mogelijk nog lastiger. Of de VVD de confrontatie zal aangaan is de vraag. Een uitvlucht is zo gevonden: 'Het land moet tenslotte wel geregeerd worden'.

Wynia's Week brengt broodnodige, onafhankelijke berichtgeving: drie keer per week, **156 keer per jaar**, met artikelen en columns, video's en podcasts. Onze donateurs maken dat mogelijk. [Doet u mee?](#) Hartelijk dank!